

Oponentský posudek bakalářské práce

UNIVERZITA KARLOVA Fakulta humanitních studií
Studium humanitní vzdělanosti

Štěpán Hampl
Komodifikace těla vrcholového atleta

Práci Štěpána Hampla čtu jako relativně upřímnou zповěď nadějného sprintera, který nahlédl do fungování vrcholové atletiky, musel ji ale kvůli zdravotním problémům opustit. Považuji tuto trochu terapeutickou funkci práce vlastně za její velkou hodnotu. Autor si vyhledal a načetl odbornou literaturu, které se problému věnuje a zároveň si v rozhovorech s lidmi, kteří se profesionálně atletice věnovali, ověřil, že jeho vlastní zkušenost (s bolestí, organizací sportu a jeho businessovou orientací) není ničím ojedinělá.

Poukázat na toto tématu je aktuálním přínosem práce. Sportovní funkcionáři totiž např. zcela vážně prosazují zákon o celoživotních výsluhách vrcholových sportovců. Bakalářská práce, která kompiluje poznatky k problému vrcholového sportu ze sociologických, sociálně psychologických, antropologických výzkumů a které totéž tematizuje přímými rozhovory s aktéry, je cenná. Jakkoliv je na analýze dat a práci s teorií patrné, že je autor elév, citované úryvky z rozhovorů představují výpovědi sami o sobě. Nejen ve věcech, které chce autor ilustrovat, ale i mimoděk (od nebývalé frekvence sprostých slov, přes zarážející odbornou nekompetentnost až k sebestřednosti některých zповídaných).

Práci jsem si rád přečetl a konstatuji, že autor dodržel základní požadovaný formát bakalářské práce: Práce je strukturovaná, řeší výzkumnou otázku, formuluje určité závěry. Jako oponent bych rád diskutoval nedostatky, které mě nutí hodnotit práci pouze jakou „dobrou“. Týkají se přitom jak teoretické, tak metodologické připravenosti práce i prezentovaných výsledků.

První námět/námítka se týká vágnosti teoretického ukotvení. Autor sice vychází z relativně početných textů, převážně cizojazyčných, trochu mu ale schází ukotvení v tom, čemu říkáme humanitní vzdělanost. Komodifikace těla je v názvu práce, je to jedna z důležitých tezí, o níž se autor opírá, v parafrázích, ale i vlastních závěrech zaznívají poměrně silná slova: „Objektizování těl dehumanizuje nejen jednotlivce, ale i skupiny, a to kvůli finančnímu zisku. Toto lze s nadsázkou připodobnit k otroctví a kolonizaci.“ (str. 11) Proces komodifikace je popisován Karlem Marxem a v sociologické tradici pak různě odkazován a rozvíjen, např.

Theodor Adorno atd. Základní povědomí by autorovi pomohlo k více kritickému čtení použitých článků, ale i většímu odstupu při vlastním přemýšlení o tématu a formulování závěrů.

Totéž kritické čtení mi chybí i o několik stránek později, kdy autor asi v parafrázi P. Rozena píše o „ohrožení identity u mladého sportovce“ (str. 15), pokud u něj dojde ke zranění. Jakkoliv nechci nijak bagatelizovat tlak tohoto mnohdy toxického prostředí a jeho vliv na duševní zdraví sportovce, zdá se mi, že se jedná o velké zjednodušení. Identita člověka opravdu nestojí a padá se zájmovou aktivitou jakou je, resp. by měl být sport.

Druhá výtka se týká formálních nedostatků práce. Zmiňovaný Rozen – v textu citovaný jako „(Rozen, 2018)“ je např. ve zdrojích (proč to není seznam použité literatury?) schován pod odkazem:

„VON ROSEN, Philip, Anders KOTTORP, Cecilia FRIDÉN, Anna FROHM and Annette HEIJNE. 2018. Young, talented and injured: Injury perceptions, experiences and consequences in adolescent elite athletes. European journal of sport science [online]. ABINGDON: Routledge, 18(5), 731740. DOI: 10.1080/17461391.2018.1440009. ISSN 17461391.“

Kromě absence kritického zhodnocení použité literatury, je tak čtenáři chybným odkazováním ztížena cesta, jak si zdroje ověřit. Číslování kapitol v obsahu je zmatečné. Chybí hierarchizace do kapitol a podkapitol, a tak není zřejmé, co autor pokládá za teoretickou, co za empirickou část atd. Tomu příliš nepomáhá ani úvod do empirické části: „Empirická část, má poukázat a popsat, jak výzkum probíhal, jakými metodami byl proveden, jak byla analyzována data a jaké jsou jeho závěry.“ To patří do metodologie. Značně problematický je pravopis, zejména užívání velkých a malých písmen a diakritika. Společně s chybami v syntaxi to vede k nedorozuměním.

Nakonec bych se chtěl věnovat rozpačité metodologii. Do jisté míry chápu, že autor označuje práci jako etnografický výzkum a jako techniku uvádí zúčastněné pozorování. Etnografie je v textu ale pomálu. „Pozorování“ jsou v podstatě reflexe vlastní zkušenosti. Osm relativně krátkých rozhovorů je pak výsledkem trochu návodně směřovaného tázání autora. Úsměvná poznámka autora, že se třetí rozhovor sice povedl, ale byl náročný, protože si při něm musel hrát se štěnětem svého výzkumného partnera, je trochu z Monty Python. Označování výzkumných partnerů různými názvy poukazuje ale na nedůslednost a čtenáře mate. Stejně tak pouhý odstavec o etice, kde se řeší jen informovaný souhlas, je málo. Autor přeci musel řešit dilemata s anonymizací (předpokládám, že např. jména trenérů zmiňovaná v rozhovorech jsou na rozdíl od pseudonymu výzkumných partnerů skutečná). Sbíraná data mohla být velmi citlivá s ohledem na naznačený dopad na psychiku sportovců, ale např. i

k tematizaci vztahu trenér – svěřenec. Kromě toho, že se trenéři ke svým svěřencům chovají jako k vlastním dětem, jak autor píše, je známé i časté sexuální obtěžování atd.

Analýzu rozhovorů popisuje autor takto: „Jelikož jsem si před výzkumem nestanovil konkrétní teorii, použil jsem zakotvenou teorii (Novotná, 2019:272). Během výzkumu jsem se díky datům dokázal lépe zorientovat, data v rozhovorech mi pak pomohli ukotvit konkrétní kapitoly a podkapitoly. Jelikož jsem byl dobře obeznámen, a protože jsem pracoval s daty vzniklými z rozhovorů, zdála se mi zakotvená teorie jako nejlepší možnost, čím se pro výzkum inspirovat.“ Kromě již zmíněných formálních nedostatků citovaného je patrné, že autor ještě nemá s analýzou dat potřebné praktické zkušenosti.

Jedná se o kvalifikační práci na bakalářském stupni a některé výtky směrem k textu lze takto posuzovat. Práce má hlavu a patu, je teoreticky poučená, text má jasné směřování. Bohužel ale práci charakterizuje nedbalost. Lze upřímně pochybovat, když autor v úvodu teoretické části deklaruje, že se chce zamyslet nad tím, co je to sport? Pokud se do toho ale pustí a začne již ve starověku, nelze celou věc odbýt jednou stránkou s množstvím těkavých odkazů (např. Geertzovy Kohoutí zápasy jsou parafrázovány podle Besniera), z nichž se ale zcela vytratil význam teoretických pasáží pro zbylý text (propojení teoretické a praktické části). Vedle nedotaženého představení teoretických konceptů, jsou to již naznačené nedostatky v metodologii a formálních náležitostech, které podle mého mínění umožňují hodnotit práci pouze jako dobrou.

Práci doporučuji k obhajobě. Navrhuji hodnocení **dobře**.

V Řevnicích dne 9. září 2024

Mgr. Ondřej Skripnik Ph.D.